

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תולדות

(חלק ב' שיחה ב')

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2024
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תולדות ב

108

לעשיית המצוות בפועל – „הוא הוא מחנך לון במצות“.

וצריך להבין: איך אפשר לומר שעשו (מצד עצמו) היה ראוי להעשות גדול ברוחניות, ויתירה מזו, שהיה גדול בפועל (ורק לאחר זה „קלקל במעשיו“) – בשעה שעל הפסוק⁵ „ויתרוצו הבנים בקרבה“ אמרו חז“ל⁶ (והדברים הובאו בזהר עצמו⁷ מיד לאחר הפירוש הנ”ל על „ויגדלו הנערים“), שכבר במעי אמו היה „רץ ומפרס לצאת“ לעבודה-זרה?

יתר על כן: תיכף לאחר „ויגדלו הנערים“ ממשיך הכתוב „ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה“, היינו, ש„ויגדלו“) דעשו התבטא בכך ש„ויהי עשו איש יודע ציד גוי“ – ואם כן, איך אפשר לומר ש„ויגדלו“ משמעו גדולה רוחנית?

ב. לכאורה היה אפשר ליישב (את השאלה הראשונה הנ”ל):

אמרו חז“ל⁸ שתינוק במעי אמו „מלמדין אותו כל התורה כולה“. וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה (וי”ל שהטעם העקרי לכך הוא, שאם לא ישכח כל התורה כולה יהיה חסרון בבחירתו החפשית – שהרי צ”ל „נתתי

א. בקשר לנאמר בכתוב⁹ „ויגדלו הנערים“ – איתא בילקוט-שמעוני¹⁰: „ועשו היה בכלל אלא שקלקל במעשיו“. כלומר, פירוש התיבה „ויגדלו“ הוא (לא רק גידול בגשמיות, בשנים, אלא) – גדלות ברוחניות, וכדברי הילקוט לעיל שם: „האדם הגדול בענקים“¹¹. . הגדול אלו אברהם יצחק ויעקב שנקראו גדולים. ומה שמצינו לאחר זה שעשו (לא היה „גדול“ ברוחניות, אלא להיפך –) היה רשע, הוא לפי ש„קלקל במעשיו“.

גם הזהר¹² מפרש, ש„ויגדלו הנערים“ היינו גדלות רוחנית, וזה לשונו: „ויגדלו הנערים, סטרא דאברהם גרים לון לאתגדלא וזכותיה סייע לון, הוא הוא מחנך לון במצות. . לאסגאה יעקב ועשו“ – וכאן נאמרו הדברים במפורש ובהדגשה אף יותר מאשר לפי פירוש הילקוט הנ”ל:

את דברי הילקוט אפשר לפרש (בדוחק על-כל-פנים), שמ”ש „ויגדלו“ ביחס לעשו אין משמעו גדלות רוחנית בפועל, כי אם רק אפשרות להיות גדול ברוחניות, „אלא שקלקל במעשיו“.

משא”כ בזהר נאמר בפירוש, ש„ויגדלו“ היינו שיעקב ועשו היו גדולים (ברוחניות) בפועל, ועד

(1) פרשתנו כה, כז.

(2) יהושע רמז כג.

(3) יהושע יד, טו.

(4) פרשתנו קלח, סע”ב. – ביאור ג’ הענינים

שבפעולת אברהם על יעקב ועשו ראה לקוטי לוי

יצחק לזהר שם.

(5) פרשתנו כה, כב.

(6) ב”ר פס”ג, ו. פרש”י עה”פ.

(7) קלט, רע”א.

(8) נדה ל, ב.

(9) נצבים ל, טו.

לעשו היתה „בנחלת שני עולמות“, „בשביל העולם הזה והעולם הבא“.

ותמוה¹³: מה היה תוכן המריבה בין יעקב ועשו? עשו חפץ בעולם הזה, ויעקב – בעולם הבא; ובכן, לא היתה להם כל עילה למריבה!

ועל-כרחך צריך לומר, שעשו חפץ לא רק בעולם הזה, וכן יעקב לא חפץ רק בעולם הבא, אלא כל אחד מהם חפץ בשני העולמות;

אבל עפ"ז תמוה: וכי למה יחפון עשו הרשע בעולם הבא?¹⁴

ד. ויובן בהקדים הביאור במאמר חז"ל הנ"ל, שכבר במעי אמו „רץ“ עשו לצד עבודה זרה – דלכאורה הדבר תמוה ביותר:

האבות „הן הן המרכבה“¹⁵ לרצון העליון, וכביאור רבינו הזקן בתניא¹⁶, ש„כל אבריהם כולם .. (ו)לא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם“; ואם כן פשיטא שתולדותיהם נולדו בתכלית הקדושה, והיה בהם „כח האב“ (ואדברה – העצמיות של האב)¹⁷. ואם כן, איך יתכן שבנו של יצחק ימשך בטבע שלו לעבודה זרה?!

מה שעשו גדל אחר-כך להיות רשע – אין זה קושיא, שהרי „קלקל במעשיו“: כל אדם הוא בעל בחירה לנהוג כרצונו, ועשו בחר (מפני

לפניך .. את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע“ באופן שוה).

ומזה מובן גם בעניננו, שבשעת הלידה, „הנהגה“ זו „לרוץ“ לצד עבודה-זרה נשכחה מעשו (כדי שתהיה לו בחירה חפשית), והחינוך ע"י אברהם וכו' השפיע עליו בכל התוקף.

אך אין זה מספיק, כי סוף-סוף הנהגה זו במעי אמו הותירה בו רושם, טבע של משיכה לעבודה זרה, וזה גרם לכך שפרש לעבודה זרה בגדלותו; וכמפורש בזהר, שפרישתו לעבודה זרה אחר כך (בגדלותו) נגרמה „בגין כך“ שהיה זה „דוכתיה דאתחזי ליה“¹⁸ – מצד „ריצותו“ לעבודה זרה במעי אמו.

[וזהו על-דרך תוכן הדבר בצד הקדושה הנ"ל, שלמידת כל התורה כולה במעי אמו הוא על-מנת שאחר-כך תהיה לתינוק משיכה לתורה, אע"פ שלאחריו „משכחו כל התורה כולה“ (שכן מכל מקום מותר לימוד זה במעי אמו רושם בנפשו¹⁹)].

ואם כן, הדרא קושיא לדוכתא: איך אמרו ש„עשו היה בכלל (הגדולים)“ אלא שקלקל במעשיו?

ג. על הפסוק²⁰ „ויתרוצצו הבנים בקרבה“ אמרו חז"ל²¹ פירוש נוסף, שה„התרוצצות“ והמריבה בין יעקב

109

(13) ראה גם של"ה פרשתנו רפט, א.

(14) ראה תנחומא תרומה ט (ותנחומא באבער שם ז) דיעקב שותף עם עשו בעוה"ז, אבל עשו אינו שותף עם יעקב לעוה"ב.

(15) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

(16) פכ"ג.

(17) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 194 ובהנסמן בהערה 35 שם.

(10) שמוה משמע שזה הי' יותר מ„טבע .. (שרק) מוכן לחסרון“ (שמונה פרקים להרמב"ם רפ"ח. ע"ש). וראה ב"ר שם.

(11) אוה"ת שה"ש ריש ע' עג. וראה מפרשי העי" נדה שם. לקו"ת שלח מד, א. אוה"ת ראה ע' תרלח. לקו"ש ח"ה ע' 13.

(12) יל"ש ופרש"י עה"פ. סדר אליהו זוטא פיי"ט (אבל שם משמע שלא הי' בזה מריבה).

הן הן המרכבה", כנ"ל – היכן נמצא ב"מעשה אבות" ה"סימן לבנים" לעבודה ד"הכובש את יצרו"²³?

ועוד זאת: "הכובש את יצרו" לכל הפחות אינו עושה דבר רע בפועל; הוא אינו אלא מתאוה ל"פעולות הרעות", אבל בפועל – "יעשה (רק) הטובות". אך בין בני ישראל ישנם גם כאלו שעבודתם עבודת התשובה, עבודת התיקון למעשה בלתי טוב – ואיך יתכן שימצא ענין התשובה (במובנה הפשוט) ב"מעשה אבות", אשר ממנה יהיה "סימן (ונתינת כח) לבנים"?

ו. לכאורה היה אפשר לתרץ, שאע"פ שלאבות לא היו כל מניעות ועיכובים מבפנים ח"²⁴, מכל מקום היו להם מניעות ועיכובים מבחוץ, מהסביבה (כנ"ל), אשר אותם היו צריכים "לכבוש".

ונמצא, שעבודתם התחלקה לשני סוגים: העבודה בעליה מדרגא לדרגא בקדושה גופא, וההתגברות על המניעות מבחוץ; והתגברות ו"כבוש" אלו שבעבודת האבות הם נתינת כח ("סימן לבנים") לעבודת "הכובש את יצרו".

אבל לכאורה אין זה ביאור מספיק, שהרי בכמה פרטים קשה יותר להיות "כובש את יצרו" (להתגבר על המניעות מבפנים) מאשר להתגבר על המניעות

הסביבה, "הכנעני אשר אנכי יושב בקרב", עסקו עם נמרוד¹⁸ וכו') לקלקל במעשיו. אבל היו אלו "מעשיו" – המעשים ש(על־ידם) הוא (בבחירתו) קלקל; הדבר לא בא מיצחק ח"ו, אלא (כדיוק לשון חז"ל¹⁹) "יצחק (ש)יצא ממנו עשו", היינו שיצא ונפרד²⁰ מתחומו של יצחק.

אך כאן נאמר שעוד בטרם נולד – דהיינו, עוד קודם שנפרד מחיבורו (ליצחק ו)רבקה – כבר נמשך לעבודה־זרה!

[ועד כדי כך היה הדבר נטוע בנפשו, שזה מה שגרם לו לפרוש לעבודה־זרה בגדלותו (כנ"ל מהזהר)].

ה. והביאור בזה:

ידוע²¹ בענין "מעשה אבות סימן לבנים", ש"מעשה אבות" הוא הנתינת כח לעבודת (ה)בנים" – בני ישראל. ומזה מובן, שכל אופני עבודת ה' הקיימים אצל ה"בנים", ישנם גם (באופן של "סימן" על־כל־פנים) ב"מעשה אבות".

הרמב"ם בשמונה פרקים²² מבאר בארוכה את שני אופני העבודה – "החסיד המעולה" (שמלכתחילה מתאוה רק לטוב), ו"הכובש את יצרו" (והוא מתאוה אל הפעולות הרעות... ויכבוש את יצרו").

ודרושה הסברה: מאחר ש"האבות

(23) אף שבדוחק י"ל עכ"פ בנוגע לאברהם – שעד שלימותו בהכיר את בוראו והיותו מרכבה היתה עבודתו באופן של כובש את יצרו (ולהעיר מב"ב יז, א ובתוד"ה שלשה לא שם).
(24) להעיר מזה שאברהם "כבש את רחמיו כו". אבל לכאורה אי"ז דומה כלל להענין דכובש את יצרו.

(18) רש"י פרשתנו כז, טו (מב"ר עה"פ. פדר"א פכ"ד. תיב"ע פרשתנו כה, כז. ועוד).

(19) פסחים נו, א. ועוד.

(20) לקו"ת ואתחנן ה, א. שה"ש ט, ד. ובכ"מ.

(21) ראה לקו"ש ח"ה ע' 79 הערה 20. חט"ו ע' 76 הערה 12 (ועוד). וש"נ.

(22) פ"ו

לקב"ה – היא נתינת כח לבנים לגבי המניעות שיש להם מבפנים²⁸.

ז. כיון שעבודת האבות התחלקה לשני הסוגים הנ"ל, הדבר השתקף גם בתולדותיהם: לאבות היו שני סוגי "תולדות", בהתאם לשני סוגי העבודה²⁹ – "החסיד המעולה" ו"הכובש את יצרו".

ובענינו, אלו הם "תולדות יצחק" – "יעקב³⁰ ועשו האמורים בפרשה"³¹: יעקב היה, "איש תם יושב אהלים" – "החסיד המעולה"; ועשו היה "איש

שמבחוץ – ולפי זה: כיצד ישנה נתינת כח ממעשה אבות" לעבודה זו של בני ישראל?

ומההסברים לזה: מעלת "הכובש את יצרו" היא בכך, ש"גבורה"²⁵ זו כנגד יצרו מגלה ומבטאת עד כמה חזקה היא התקשרותו אל הקב"ה – שאע"פ שהוא מתאוה לפעולות הרעות, מכל מקום אין בכך כדי להחליש את רצונו לשמוע בקול ה' ולעשות אך טוב.

ועל-דרך-זה – ואף יתירה מזה – היא מעלתו ו"גבורתו" של בעל תשובה²⁶, אשר על אף שנכשל ועבר עבירה, הנה הקשר הפנימי שלו לקב"ה הוא בתוקף כל-כך, עד שהוא גורם לו לכבוש את הרע – להתחרט על העבר ולשוב לעבודת ה'.

ולפיכך "מעשה אבות סימן לבנים" הוא גם בנוגע לעבודת "הכובש את יצרו" ועבודת התשובה – כי התקשרות תקיפה זו אל הקב"ה, שאין בכך שום דבר להחלישה, באה לבני ישראל בירושה מהאבות, שהיו כל ימיהם "מרכבה" לקב"ה באופן שאין שייך בו הפסק "אפילו שעה אחת"²⁷.

ולכן, אע"פ ש"גבורה" זו של האבות באה לידי ביטוי בפועל רק בשייכות למניעות מבחוץ, הרי טיבת ה"גבורה" – שהיא תוקף ההתקשרות

(28) ואף שיש עילוי בתשובה (מאהבה) שעל ידה דונות נעשו לו כזכיות (יומא פו, ב) – הרי [נוסף לזה שע"י הנסיונות שנתנסו האבות נפעל עילוי זה גם אצלם (ראה דרמ"צ קצא, א"ב) שע"י נסיונות מבררים הניצוצות שבגה"ט כמו ע"י תשובה, הנה] עילוי זה הוא תוצאה מעבודתו, מחמת גודל אהבתו לה' (תנאי פ"ז), שזו הרי היא ירושה מהאבות.

וכן מה שבע"ת משיב ל' בחילא יתיר (זח"א קכט, ב), שמצד זה בע"ת יותר נעלה ממעלת ומדרגת אברהם אבינו שהי' מרכבה (ראה בארוכה דרושי מי יתנך – מאמרי אדה"ז תקס"ה (כרך א) ע' תפז ואילך. אוה"ת שה"ש (כרך ב) ע' תרנא ואילך. ובכ"מ). – אולי י"ל דאין זה מצד נפשם האלקית, כ"א מצד נפשם החיונית כשמתהפכת לקדושה (כמבואר בארוכה בדושים הנ"ל). אבל עצם (וסיבת) הקירוב של הבע"ת לקדושה הוא מצד תוקף ההתקשרות של נפח"א (הבא בירושה מהאבות).

(29) שזהו "תולדות" הצדיק ברוחניות, ד"תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים" (רש"י ר"פ נח ממ"ר ותחומא עה"פ. וראה סוטה מו, סע"א: מאי פירות... מצות).

(30) ל' רש"י ריש פרשתנו.

(31) ועד"ז בתולדות אברהם – יצחק וישמעאל. וגם אצל יעקב היו מעין ב' סוגים אלו, ע"ד החילוק דיששכר וזבולון (וראה אוה"ת פרשתנו קנד, סע"א). וראה ב"ר (פפ"ד, יט) בנוגע לראובן: אתה פתחת בתשובה.

(25) אבות רפ"ד.

(26) ראה רמב"ם הל' תשובה (פ"ז ה"ד) "טעם טעם החטא ופירש ממנו וכבש יצרו... כובשים יצרם יותר מהם (צדיקים)". וראה מאמרי אדה"ז – תקס"ט ע' ריד.

(27) ל' התיא רפל"ד.

ועל-דרך-זה בנוגע לעשו: הורנו ולידתו בטבע של משיכה לעבודה-זרה היו (מצד יצחק) רק כדי שעי"ז תוכל להתקיים עבודת „הכובש את יצרו“;

אלא שמאחר שעשו היה בעל בחירה, „קלקל במעשיו“ ו„יצא ממנו“ – הוא נפרד (מקדושתו של) יצחק, ונהג להיפך – הוציא את הרע מן הכח אל הפועל.

ח. עפ"י תובן גם ה„התרוצצות“ והמריבה בין יעקב ועשו על „נחלת שני עולמות“: כיון שמדובר כאן אודות עשו עוד בהיותו במעי אמו – דהיינו, בהיותו עדיין בתחום הקדושה, כנ"ל – הרי מובן, שחפצו באותה שעה בעולם הזה הוא ענין בקדושה, למעלי"ת, והוא בא כתוצאה מכך שעשו היה „תולדות“ יצחק –

אחד החילוקים בין עבודת „החסיד המעולה“ ל„כובש את יצרו“: „החסיד המעולה“, מאחר שעבודתו היא עליה מדרגא לדרגא בקדושה גופא, הרי מורגש בו שהעיקר והתכלית הם שלימות העליה – עולם הבא (שהוא עולם ברור, ללא (תערובת טוב ו)רע, כולו קודש, ולכך הוא משתוקק ומתאוה.

משא"כ „הכובש את יצרו“ מורגש בו שעיקר המעלה הוא בעבודה בעולם הזה, שבו ישנם מניעות ועיכובים והעלמות והסתרים והוא מתגבר עליהם וכובשם.

ולכן, ה„התרוצצות“ בין יעקב ועשו היתה על „נחלת שני עולמות“:

כל אחד משני אופני עבודה אלו כלול גם מזולתו: גם „החסיד המעולה“ צריך לעשות עבודתו בעולם הזה

יודע ציד גו“ – בהתאם לעבודת „הכובש את יצרו“. והדבר החל עוד בהיותם „תולדות“ – ויתרוצצו במעי אמם.

אלא שכאן ישנו חילוק: אצל האבות ש„הן הן המרכבה“ אין כל מקום למציאות של רע ח"ו; משא"כ בתולדותיהם, כיון שהתולדות אינם „אבות“, כי אם מחוץ להם, יש מקום למציאות של רע. אך בהיותם תולדות של האבות (אין זה רע ממש, רע גמור³², כי אם) זהו באופן שמציאות הרע אינה אלא כדי לעורר בהם עי"ז את ענין „הכובש את יצרו“.

[ועל-דרך המבואר במאמר חז"ל³³ „איני יודע באיזה מהם חפץ, אם במעשה אלו (מעשיהן של רשעים) אם במעשה אלו (מעשיהם של צדיקים)“ – דלכאורה תמוה: וכי איך יתכן דקא-סלקא-דעתך שהקב"ה יהיה חפץ במעשיהן של רשעים?

ומבואר על כך³⁴, שענין „חפץ במעשיהן של רשעים“ הוא – החפץ בכיבוש המעשים, עבודת התשובה; שכן מצד הקב"ה, אשר „לא יגורך רע“³⁵, מציאות „מעשיהן של רשעים“ (אינה הרע ח"ו, אלא) היא – עבודת התשובה הבאה עלידם³⁶].

(32) ובפרט שבנוגע לעובר במעי אמו לכאורה לא שייך לומר שיש בו (ציור) רע בפועל, כ"א בכח. – ועיין סנה' (צא, ב. ב"ר פל"ד, י) מאימתי יצה"ר שולט באדם כו.

(33) ב"ר ספ"ב.

(34) אוה"ת עקב ע' תקה (וראה יפ"ת לב"ר שם). וראה לקו"ש חט"ו ע' 178 הערה 49.

(35) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג, ג.

(36) להעיר מלקו"ש חט"ו ע' 412 ואילך.

ה' גו'³⁸, השפיע על עשו שיהיה „כובש את יצרו”^{190על}.

וזהו שממשיך הכתוב, ש”ויגדלו”^ו) דעשו התבטא בענין „ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה” – כי גם ענין זה (כפי שהוא מצד אברהם ויצחק) הוא למעליותא:

בהיותו „איש שדה”, שעובד עבודתו בעולם, הנה כדי להתגבר על ההעלמות וההסתרים של ה”שדה” ולכובשם, הוצרך עשו להיות „יודע ציד”, וכפירוש רש”י³⁹ „לצוד ולרמות” – כמבואר בכמה מקומות⁴⁰, שכדי להשלים את העבודה בעולם במלואה, יש צורך בענין ה”רמאות”, כביכול: יש להתלבש ב”לבושי המתברר”, היינו שעל הנשמה להתעסק בעניני העולם (כאכילה ושתיה וכו’) אשר למראית עין אין להם כל שייכות אליה, ועל-ידי עשייתם לשם שמים וכו’ היא מבררת את ניצוצי הקדושה המצויים בדברים גשמיים אלו.

אמנם, כל זה הוא רק אופן הענין מצד אברהם ויצחק; אך בפועל, לאחר שפסק חינוכו של אברהם⁴¹ ועשו „יצא”

דוקא; ולאידך, „הכובש את יצרו” מוכרח לעלות מדרגא לדרגא בקדושה גופא – מחובתו להתנתק מעולם הזה (ואפילו מהעבודה לתיקון העולם הזה – לברר את העוה”ז ולהפכו לקדושה)³⁷ ולהקדיש עצמו (מזמן לזמן על-כל-פנים) לעבודת „עולם הבא” שבעוה”ז (– „יושב אהלים”.

אלא שהחילוק ביניהם הוא, שאצל „החסיד המעולה” הירידה לעוה”ז היא בשביל עוה”ב – להגיע באמצעות עוה”ז לדרגא הנעלית ביותר בעליה בקודש; ואילו אצל „הכובש את יצרו” הדבר הוא להיפך: עסקו בענין „יושב אהלים” הוא כדי שעבודתו עם (ובתוך) עוה”ז תהיה בתכלית השלימות.

ולפיכך, מצד ענינו של יעקב, „יושב אהלים”, החלטתו היא שיש לרצות בעוה”ב, ואף עוה”ז הוא בשביל עוה”ב; ואילו מצד ענינו של עשו, העיקר עבורו הוא עוה”ז (העילוי הנגרם ע”י העבודה בעוה”ז), ואף (עבודת) עוה”ב הוא בשביל העבודה בעוה”ז.

ט. בכך מוסברים גם דברי חז”ל שהכוונה במ”ש „ויגדלו הנערים” היא לגדלות רוחנית, וכן מה שהוסיף על כך בזהר שאברהם חניך (גם) את עשו במצוות עד שנעשה גדול (ברוחניות)^{190על}:

אברהם, בהיות בידו הכח של „יצוה את בניו ואת ביתו אחריי ושמרו דרך

(37) ראה לקו”ת בלק (עב, א”ב) דבשבת אין צ”ל עבודת הבירורים „כי בשבת אנו בכחי ישראל”. וראה לקו”ש ח”ח ע’ 118 הערה 35 בפירוש מרו”ל (אבות פ”ד מ”י) „הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה”.

(38) וירא יח, יט. – ולהעיר ממשנ”ת (לקו”ש חט”ו ע’ 194 ואילך) בהחילוק בין אברהם ליצחק, ש”ל שמכיון שאברהם ענינו המשכה מלמעלה למטה, לכן ה” בכחו לפעול על ישמעאל שיחזור בתשובה (משא”כ יצחק שלא פעל על עשו שיחזור בתשובה). ועפ”ז מובן מדוע דוקא אברהם ה” יכול להשפיע על עשו ולחנכו במצות, ולא – (אע”פ שה” אב”ו) יצחק.

(39) עה”פ.

(40) ראה ד”ה פדה בשלום תש”ג פ”ב ואילך. ועוד. ולהעיר מברכות יז, א: ערום ביראה. (41) בלשון זוהר – „סטרא” ו”זכות” וחינוכו של אברהם. ומתאים עם מחז”ל (ב”ב טז, ב). פרש”י

ונפרד משייכותו ליצחק, אזי „קלקל“ ונעשה „איש יודע ציד איש שדה“ בפשטות, יצא לתרבות רעה.

י. הביאור הנ"ל – שעשו כפי שנולד מיצחק טוב הוא – מתאים עם (ונלמד מ)ביאור רבינו הזקן⁴² בטעם מה שביקש יצחק לתת את הברכות לעשו – שהיה זה משום שיצחק ראה את עשו כפי שהוא מצד רישיה (שרשו), אשר שם מורגשים, כנ"ל, הטוב והעילוי שבסדר העבודה בעולם ובענינה – שלא להתפעל מההעלמות שבעוה"ז, ואדרבה, „לכבוש“ ולפעול שהעולם גופא יתברר ויתעלה לקדושה.

ואעפ"כ ניתנו הברכות ליעקב דוקא, כי רק בידו היה הכח לברר את העוה"ז⁴³; דוקא ע"י היותו „יושב אהלים“ (שכח התורה בידו) יש ביכולתו אחריכך לברר את העוה"ז ולעשות מהעולם דירה לו יתברך.

יא. וזוהי גם ההוראה בעבודה בפועל:

אע"פ שעם ישראל הם בני יעקב – אין פירוש הדבר שעליהם להסתפק בעבודת „יושב אהלים“, וכבר אמרו

פרשתנו כה, ל. (ועוד) שעשו מרד לאחר מיתת אברהם. וידועה השקו"ט במ"ש רש"י עה"פ (שם, כז) ויגדלו הנערים „כיון שנעשו בני י"ג שנה“ (ולא – ט"ו). ואכ"מ.

(42) תו"א פרשתנו כ, ג. מאמרי אדה"ז – תקס"ה (כרך א) ע' יז ואילך. עה"ת (בראשית שמות) פרשתנו ע' קסב ואילך. תו"ח פרשתנו יט, ד ואילך. אוה"ת פרשתנו קנא, ב ואילך.

(43) שלכן מצינו ענין ה„רמאות“ גם אצל יעקב, ד„בא אחיך במרומה“ (פרשתנו כז, לה), „אם לרמאות הוא בא גם אני אחיו ברמאות“ (פרש"י ויצא כט, יב).

חז"ל⁴⁴ „כל האומר אין לי אלא תורה אפילו כו", אלא צריכים הם לעסוק אף בעבודת „איש שדה“, כי גם עבודה זו נמסרה ליעקב.

וכהרמז⁴⁵ בפירוש רש"י על התיבות „ואלה תולדות“ – „יעקב ועשו האמורים בפרשה“: על יהודי לדעת שמוכרחים להיות שתי ה„תולדות“ (– סוגי עבודה), הן (עבודה) יעקב והן (עבודה) עשו, אבל לא ח"ו כפי שעשו היה בפועל, אלא באופן ש„אמורים בפרשה“ – כפי שעשו (ועבודתו) הנם ע"פ תורה.

אלא שכדי להביא זאת לידי פועל, יש להקדים תחילה את עבודת יעקב – „איש תם יושב אהלים“ [וכמרומו גם בפירוש רש"י הנ"ל, שהזכירם להיפך מסדר ההולדה והקדים את יעקב לעשו]: תחילה צריך האדם להקדיש עצמו ללימוד התורה, ובאופן של „איש תם“: ללמוד תורה בתמימות – לא לנסות לעוות ח"ו את הנאמר בתורה ולערב את יצרו ח"ו בפירוש התורה, כי אם לחפש את האמת שבתורה.

וביחד עם זה עליו לדעת, שאסור לו לעמוד במקומו ולהסתפק בכך. לאחר עבודת „יושב אהלים“ יש לפעול ב„שדה“, כדי „לצוד“ ציד מעניני העולם ולעשות ממנו „מטעמים“ לקב"ה⁴⁶, אבינו שבשמים.

ואע"פ שכדי לבצע עבודה זו צריך להיות „יודע ציד“ – עליו „להתלבש“

(44) יבמות קט, ב.

(45) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 198. לקמן ע' 341 ואילך. ולהעיר מאוה"ת פרשתנו (כרך ד) תשצט, ב ואילך.

(46) ראה תניא פכ"ז.

עמו אודות תשוקתו לאגוזים וכו', מאחר שהוא עוסק בכך בהמשך לעבודתו כ"יושב אהלים", הדבר מגן עליו ומבטיח שעבודתו בשדה תהיה לפי דרכי התורה⁴⁸, ויהיו אלו "תולדות יצחק" . . האמורים בפרשה".

ועי' שיקימו את העבודה של "תולדות יצחק" בפועל, בשני סוגי העבודה הנ"ל, נזכה בקרוב לזמן שבו יאמרו ליצחק "כי אתה אבינו"⁴⁹, בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

(משיחות ש"פ תולדות תשנ"א)

בלבושי העולם, ולדעת במה שקוע העולם עתה, שכן בשעה שהוא משוחח עם יהודי הנמצא ב"שדה" רח"ל שצריך לקרבו ליהדות – אין הוא יכול לדבר עמו בלשון הקודש ובסגנון המתאים למי שהוא "יושב אהלים", אלא עליו לדבר בשפת המדינה, ותוכן הדיבור צריך להיות ב"לבוש" המתאים עבור "איש השדה"; ובלשון הרמב"ם⁴⁷: "יזרו אותו בדברים שהם אהובים אצלו לקטנות שניו כו' אגוזים כו' וכשיגדיל – מנעלים יפים וכשיהיה שלם בשכלו יותר – ממון כו' יכבדוך; וכל זה מגונה ואמנם יצטרך למיעוט שכל האדם" –

הרי, אע"פ שלעת-עתה מדבר הוא

(48) להעיר מפרש"י פרשתנו שם: במרמה – בחכמה.

(49) שבת פט, ב. תו"א כא, ג. תו"ח פרשתנו י, ג ואילך. ויצא כד, ד ואילך. ובכ"מ.

(47) פיה"מ סנה' ר"פ חלק.

